

ABONAMENTUL:

PE AN 3 COR. 20 FIL.
 " " " " " 60 "
 " " " " " 90 "

IN STREINĂTATE:

PE AN 6 FRANCI.
 " " " " " 3 "

NUMERI SINGURATI
 TICII SE VIND CU
 5 FILENI.

RĂVAȘUL

INSERTIUNILE SE
 PLĂTESC DUPĂ MĂ-
 RIMEA LOCULUI CE
 OCUPĂ; FIE-CARE
 cm. □ COSTĂ ODATĂ
 10 FIL., DE 2 ORI
 8 FIL., DE 3 ȘI MAI
 MULTE ORI 6 FIL.

ADRESA:

„RĂVAȘUL”
 CLUJ — KOLOZSVAR
 JÓKAI-UTCZA 6.

Redactor resp.: BASIL MOLDOVANU.

APARE ÎN FIE-CARE SÂMBĂTĂ.

Proprietar editor: Dr. E. DĂIANU.

Papa dela Roma Leo XIII.

Papa mort -- Papa nemuritor.

„Betrânul Pecci móre, dar' Papa e nemuritor.” Așa a zis pe patul de mórte betrânul Leo al 13-lea după numele din familie *Ioachim Pecci*, câte-va zile înainte de a-și da sufletul. Iată cuvintul înțelepciunii, pe care l'a rostit marele Părinte cu limbă de mórte, ca să lase o mângâiere celor ce cu jale și durere vedeau sfârșitul lui. E același cuvint, pe care *Mântuitorul* l'a zis cătră Apostoli înainte de a-i părăsi, suindu-se cu mărire la cer. E același cuvint prin care *Intemeietorul bisericii* a făcut făgăduință Apostolilor, — și tuturor urmașilor lor — *Eu cu voi voi fi până la capetul veacurilor*. Același cuvint pe care într'alt chip, dar cu același înțeles, l'a spus Isus lui Petru, pe care a zidit biserica sa, și „*nicî porțile iadului nu o vor învinge pe ea*.” Petru a murit și el, cu mórte de mucenic, pe cruce fiind restignit; dar' *pétra* a rămas, că a venit altul în locul lui Petru, cu aceeași putere și cu aceeași tărie; și apoi iară-și altul și altul, până la *Ioachim Pecci*, sau Leo al XIII. Toți au murit, dar' *papa* a rămas tot-deauna nemuritor. Pentru-că Isus s'a îngrijit, ca se rămână ceva neschimbat și neschimbător în mijlocul lumii acesteia schimbătoare, să rămâie o *pază nemuritoare a adevărului vecnic*.

Stingerea lină și senină alui Leo al 13-lea a pus lumea întrégă în uimire și a umplut-o de evlavie față cu el. Seninătatea lui până aproape la cea din urmă suflare

au arătat-o cuvintele înțelepte ce le spunea din când în când, cuvinte limpezi, pline de adevăr și credință. Cel mai adevărat și mai plin de credință a fost însă cuvintul amintit mai sus: „*Betrânul Pecci móre, dar' Papa e nemuritor*.”

Móre omul, dar' nu móre așezământul cel de Dumnezeu așezat, capul văzut al bisericii. Omul îmbetrânește: Papa e vecinic tânăr; omul slăbește: Papa e vecinic tare; omul trece și se sfirșește: Papa e nemuritor și nu se va sfirși până la sfirșitul veacurilor.

A fost om mare Leo al XIII, și a adaus multă strălucire scaunului apostolic dela Roma. Adevărat; dar tot așa de adevărat e, că mai mare decât Leo XIII, a fost, este și va fi, așezământul: Dumnezeesc al acelu scaun, care a dat atâta înălțare omului muritor.

Și că a fost mare Leo XIII, s'a văzut din prilejul acestor zile de jale, când trupul celui muritor a fost așezat spre odihnă de veci. Impărații și Craii pămintului, păgâni, ca și creștini,

protestanți, ortodocși, ca și cei catolici, și-au arătat la Roma durerea lor pentru pierderea marelui Părinte al bisericii catolice.

Mărimea acésta s'a oglindat în toate foile din lume, cari numai cuvinte de laudă au scris despre el. Precum stelele în luciul mării, așa strălucirea lui Leo XIII. s'a oglindat în oglinda sufletescă a omeniei întregi. Vom spicui aci din câteva foi de ale noastre, ca se vadă cetitorii nostri cum cu un glas și o simțire s'au închinat foile la mórtea lui.

Unirea din Blaj serie între altele ast-fel:

„Mărimea Pontificalui repausat, mai mult de cât faptele Lui, o arată durerea mare ce a cuprins pe fii bisericii catolice în fața patului seu de durere. Nicî într'o familie, unită cu puternicile legături ale sângelui, nu s'a mai vădut o durere așa de adincă a membrilor familiei, cum a fost durerea, ce a stăpânit pe fii bisericii catolice, împraștiați pe totă suprafața pământului, în tot timpul, cât a ținut morbul iubitelui Părinte al creștinătății. Dovezile de dragoste, răsărite de pretotindenea, erau atât de emoționătoare, cât în adevăr puneau în uimire și inimile de pétră. Unii trimiteau leacuri de vindecare, alții își ofereau lui Dumnezeu viața în schimb pentru viața Sfinției Sale: toți cu căldură se rugau pentru însănătoșarea și îndelungata viață a marelui Pontifice, care atât de strălucit a cărmuit naia mistică alui Christos. În jurul patului de suferințe a Sfințului Betrân s'a dovedit încă odată, că dintre toate legăturile, ce unesc pe omeni, *cea mai puternică și mai sfântă este legătura religiounei*.

Și nu ne îndoim, că istoria va așeza numele lui Leo XIII lângă numele marilor Pontifici, cari au ilustrat Scaunul Romei și mai vartos lângă numele lui Leone cel Mare, printr'a cărui gură a grăit Petru. Ajungă-ne a constata, drept prima flóre pe

catafalcul Lui, că în Leone XIII a apus patronul cel mai puternic al bisericii noastre românești unite cu Roma; mai mult vom zice, Binevoitorul cel mai sincer și desinteresat al neamului românesc. El, Părinte al dreptății și al adevărului, ura nedreptatea și minciuna și fără preget grăbia într'ajutorii celor apăsați și obidați. Și pe deasupra Spiritul înalt al Lui, spirit de profet al vremilor viitoare, întrevedea destinul glorios al neamului nostru, dacă acest neam s'ar întorce cu un gând și cu o simțire la leagănul seu, la obârșia sa.”

Drapelul din Lugoj zice:

„Unul din cei mai mari bărbați ai secolului s'a stins. Nu numai lumea catolică, ci întreaga lume civilizată privește cu evlavie omagială la Roma. Defunctul a fost un apostol al păcii.”

Chiar și în istoria noastră a Românilor, deși numai o parte a Românilor din țerile coronei sfințului Stefan sunt uniți cu biserica catolică, e de deosebită importanță pontificalul lui Leo XIII. Am văzut cu adincă mulțămire pe papa Leo XIII. la înălțimea chemării sale apărând caracterul românesc și independența bisericii românești unite față de biserica romano-catolică maghiară. Sunt momente acestea, cari înscriu cu litere de aur numele marelui Papă și în istoria Românilor.

Papa Leon XIII, care a priceput trebuințele sufletesti ale popórelor, a știut să împace cu biserica aspirațiunile firești de viață ale popórelor trezite la viața națională.

Papa Leon XIII, a dat probă evidentă lumii, ce înclina spre necredință, că mai mare și mai sublimă decât puterea lumească trecătoare este *puterea morală eternă*, care supraviețuește toate puterile lumesti.

A fost un om mare, spirit ager și o voință de fier, care a știut să imprime unei epoce timbrul individualității sale superioare, *lipsite de patimă și conduse de spiritul binefăcător al păcii și buneii înțelegeri*.

Recunoștință omagială memoriei lui.”

Așa încheie *Drapelul*, și așa scriu și alte foi românești. Dar acum în sfirșit se ascultăm cum scrie despre el un Rus, și încă un prinț rusesc, de aceia cari nu cunosc pe Papa de cap al Bisericii, ci pe Țarul lor il țin mai mare și în biserică.

Prințul *Mescerski*, a scris într'o foie ruscă, *Grașdanin*, următoarele:

„In neîncetatul toiet al rusticității și prostiei omenesti, al minciunii și reuțății omenesti, în strălucirea cea amăgitoare a întrauririi, în panorama de operete, în carea își urmăză comediile și tragediile încurcăturii lumii, — ce iconă admirabilă imbie acuma adurmirea *domnitorului spiritual al lumii*, adurmirea Papei Leo XIII. celui aproape de o sută de ani! Liniște a cuprins Vaticanul, pentru ca în tăcere sărbătorească să se prinză răsuflarea cea mai de pe urmă a sfințului Părinte, în a cărui ochiū încă viu reoglindează spiritul sufletului curat și al conștiinței nepetate, pe cum și a totă lămurirea, carea a stăpânit o viață de 94 ani.

Trebuie ca pe fiește-care om de pe pământ să-l uimescă clipa acésta, în care marele sihastru al Vaticanului, încunjurat în chip nevăzut de milioane de devotați și credincioși, va să-și ia sborul la cer. Fenomenul *puterii celei mari preste trupuri și suflete*, care a deprins-o moșneagul acesta muribund, învingătorii al lumii, e cu atât mai surprinzătoare la începutul veacului al XX-lea, când pretutindenea se înalță tronuri nouă pentru regi noi, cari au numiri felurite și faimă dubioasă, și consună numai în singurul concept, că ei sînt regi de ai necredinței, regi de ai lipsei de principii, regi de ai închinării vițelului de aur, regi de ai desfriului moral, regi de ai minciunii și înșelăciunii.

„Inainte de acésta cu mai bine de un pătrariu de veac s'a suit acest Papă aproape de o sută de ani pe tron, și cu toate că valorile vieții popórelor se înalțau în chip din ce în ce tot mai furtunos

și ferbeau în jurul năii, pe carea înainta el singur, cu credința în loc de cărmă, cu dragostea în loc de vintrea, glasul lui totuși nu a aruncat nici odată cuvinte de blăstem ori de mânie împotriva omenimii celei păcătoase. În vreme ce jur împrejurul Papei a izbucnit războiul unuia împotriva altuia, războiul pentru stăpânia neadevărului, a egoismului, a intoleranței și a patimilor, pe atunci moșneagul acesta se lupta singur împotriva unei lumi întregi, și armele lui erau credința și dragostea. Și deși puterea spirituală uriașă a Papei celui slab în privință trupescă, în afară la părere n'a dobândit nimica, ea totuși a nutrit și păzit în sufletele împrăștiate peste tot rotogolul pământului comorile cele fabuloase ale credinței și dragostii, și — cine ar pute, să spună, în ce măsură mare a pus ea stavilă spiritului destructiv al veacului?

„În tot cazul lasă moșneagul muribund din Vatican lumii de moștenire isvorul neslăbit și curgătoriu de viață al credinței, și al puterii morale, din care până în depărtările cele mai mari beau în chip tainic milioane de suflete omenestii, pentru ca să se întărească și să se mângâie în călătoria prin pustia vieții, în care necredința împrăștiează pe omeni și înmulțește fetele.

„Încă și murind varsă Papa o simțire sfântă în inima fiește cărui creștin, căci el, sfântul Părinte, închinarea lui Dumnezeu nu o schimbă nici odinioară cu închinarea omenilor, și în vreme ce i-se apropie umbrele morții, el totuși servește numai lui Dumnezeu și prin acesta și omenilor. Un astfel de serviciu s'a socotit în toate timpurile mare și sfânt, dar în timpul nostru el e un progres etic nemăsurat și o învățătură scumpă spre întărirea credinței în Dumnezeu și în Christos, ori cât de diferită ar fi credința acesta.“

După astfel de cuvinte putem vedea că de ce cinste s'a bucurat Papa Leo în totă lumea; și pe urma lor putem fi încredințați, că deși mort trupește, el va trăi în amintirea omenilor necontenit, și va fi nemuritor și el ca și așezământul de papă, în care a strălucit, și pe care l'a făcut să strălucească și mai mult în mijlocul lumii.

Cătră învățătorii Români.

Iubiți Frați! Cine-și dă silință cât de puțin, se cunoșcă starea, în care se află iubitul nostru popor românesc, trebuie să recunoască, că starea acesta nici decum nu e bună și că așa cum merg lucrurile acum nu ne dau nici o garanță pentru un viitor mai fericit al poporului nostru. Trebuie să recunoștem, că mulțimea covârșitoare a acelor, cari chemați sunt să încalzescă inimile poporului, este rece ca gheața, lipsită de ori ce credință, dragoste și nădejde. În urmare virtuți necunoscute sunt acestea și pentru poporul nostru. Trebuie să recunoștem, că partea cea mai mare dintre conducătorii poporului, lumina, ce și-au adunat-o pentru luminarea lui, o țin tot ascunsă până ce aproape dispăre de tot. Trebuie să recunoștem, că poporul nostru foarte puțin câștigă are din multele jertfe, ce le aduce cu susținerea școlilor, pentru-că dacă ar avea un folos, nu ar sârăci zi de zi, și n'ar ajunge ca

se întorcă spatele conducătorilor săi firesci, nu ar ajunge, se asculte mai mult de străini, decât de ai săi, nu s'ar observa în viața lui atâta răceală, atâta deprimare, atâta descurajare.

Iubiți Frați! Dacă observăm morbul, nu-i destul, ea să-l constatăm numai, ci datorită avem să folosim toate mijloacele pentru vindecarea lui. Datorită avem noi, în mâinile cărora depusă este cea mai frumoasă avere a neamului nostru, nădejdea, bucuria și mândria viitorului: tinerimea, datorită avem, ca mână în mână cu preoțimea să varsăm lumină în mintea poporului nostru și căldură în inima lui. Să-l luminăm, ca să știe ce e rău și ce e bine și să-i încălzim inima ca dragoste să aibă față de legea și de limba sa.

Pentru ajungerea acestui scop ne adresăm către voi, iubiți frați, și cu cea mai mare dragoste Ve rugăm:

1. să trăim în cea mai mare înțelegere și armonie cu preoții noștri ca pildă bună să servescă poporului și pentru ca ori ce acțiune se potă fi asigurată de succes. Ei sunt președinții noștri, noi suntem mâna dreaptă a lor. Noi fără ei, ca și ei fără noi, nu putem face nimic;

2. să-și țină fiește-care de cea mai sfântă datorită, ca în acțiunile sale să convingă poporul, că școala nu este o sarcină netrebnică, ci este după biserică — instituțiunea cea mai de lipsă și mai de folos.

Pentru cimentarea acestei conștiințe în inima poporului nostru nu e de ajuns, ca noi să lucrăm numai în școlă, ori cât de bine am lucra, ci se recere, ca se înființăm deosebite reuniuni și asocieri folositoare poporului — prin cea ce noi îi câștigăm inima; și el va avea încredere în noi.

Să facem societăți de tineri, unde să se propage moralitatea, ce în mare parte a ajuns la scădere și unde să-și înăvurească cunoștințele câștigate în școlă, iar nu să se prăpădescă, cum se întâmplă acum. Să înființăm reuniuni de cumpănare prin ce poporul să-și păstreze și înmulțească avutul său, să înființăm reuniuni de femei pentru intrumșetarea bisericii și pentru întărirea simțimentului religios; se înființăm coruri, cari se atragă și înveselesc în biserică inimile trudite ale poporului; se înființăm reuniuni de înmormântare, ca astfel să se desvôle simțul pentru cruțare și pentru a ajuta pe cei lipsiți în casuri de nevoi și a nu-i lăsa să se îngrope pe la străini, ori pe la bănci, plătind camele mari; să înființăm magazine de bucate sau alte fonduri, din cari cu timpul să se plătescă salariile învățătorescilor, prin ce poporul nu va simți așa tare greutatea susținerii școlii și ar înceta frecările dintre învățător și popor, cari mai tot-deauna provin din urcarea salariului învățătoresc și din scoterea lui, etc.

În scurt se facem ori ce bine, dar să facem, dacă avem interes și datorită de a scote poporul din letargia și din sârăcia, în care se află. — Dacă cerem și pretindem plată

să și arătăm, că rode producem pentru binele neamului și al bisericii!

Munca noastră va fi resplătită de recunoștința omenilor de bine, — la totă întâmplarea — de Dumnezeu și de conștiința liniștită, că am lucrat, ce datorii am fost, să lucrăm.

La muncă comună, iubiți Frați, și izbândă vom secera!

Feneșul-săsesc, Iuliu 1903.

Ioachim Pop,
președintele desp. Cluj al reun.
înv. gr. cat. din arhidiocesa de
Alba-Iulia și Păgăraș.

Paul Pușcaș,
secretar.

Crestături.

Papa Leo XIII. și socialismul. Cea mai însemnată întrebare, cu care se ocupă omenii în timpul de față și care neliniștește și frământă mai mult mintea și inima lor, e socialismul. Fericitul Papă, Leo XIII. mintea cea mare și sufletul acela curat, care fără arme a făcut să i-se plece nu numai fii săi, ci și împărați de altă lege și chiar și păgânii, a scris asupra acestui război social două scrisori (enciclice) sub titlul: *Novarum rerum* și *De conditione opificum*, în cari a arătat, că mijloacele cele mai puternice, pentru a preveni furtuna socialismului, sunt religiunea și moravurile bune, a căror propovăduire e biserica, ce nici când n'a predicat nimicirea dreptului de proprietate, de altă parte tot-deauna a luptat împotriva asupritorilor și pentru drepturile omului. Despre Enciclica cea din urmă scrie cel mai renumit economist francez, Anatole Leroy Beaulieu, că *acum e mai mult decât un program economic; este o sărutare a săracilor de către Christos, este îmbrățișarea poporului de către biserică. Papa a văzut societatea de azi împărțită în 2 armate vrăjmașe și s'a coborât în mijlocul luptătorilor așezați în ordine de bătaie și între cele 2 tabere a înfipt crucea.* Simțind și noi cu cei nedreptățiți, dorim, ca împreună cu toți binevoitorii poporului să lucrăm, în spiritul S. Evanghelii, pentru îmbunătățirea stării poporului nostru și luminarea lui.

Împotriva beției au luat și iau măsuri aspre toate țările, cari voiesc să înainteze în avere și putere. Pedepsesc fără milă pre cei ce se îmbată și tot așa și pre cei ce vând beuturile. Osebit se îngrijesc, ca școala, să abată pre omeni și mai ales pre cei tineri dela înfricoșatul păcat al beției. În România spre pildă au făcut icone, în cari se arată cum merge omul beator spre ruină și cât e de nefericită casa aceluia; iar în alte se înfațișează înaintarea omului cumpătat și harnic. În Suedia și Norvegia pedepsesc pre cei ce se îmbată; tot așa și în mai multe țări ale împărăției nemțești. Acum de curând cărna Westfaliei a adunat toate poruncile date împotriva alcoolismului și a lăsat strict inspectorilor de școlă, să împlinescă cele ce le sună lor, anume să vegheze, ca pruncii să nu bea, pruncilor să li se propună cu cea mai mare rîvnă și grijă religiunea și în școlă să ce-tească bucăți, cari sunt împotriva necumpătului și cari laudă cumpătul.

„Societatea pentru crearea unui fond de teatru român“ își va ținea adunarea generală din anul acesta în orașul Sebeșul săsesc, la 15/28 și zilele următoare ale luni August a. c. Comitetul aranjator al serbărilor din Sebeș, face un apel către toți Români de bine, în care zice: Societatea

FOIȚA RĂVAȘULUI.

Scrisori către un nepot.

VIII.

Iubite nepoțe! Haidem să intrăm în Vatican! Să ne ridicăm fruntea și să mergem făloși, nu să ne băgăm numai pe furis, neluați în samă nime, de că noi intrând aici ne mărturisim credința. Acesta trebuie să o facem din poruncă dumnezească, căci cine mă va mărturisi pe mine înaintea omenilor, zice măntuitorul, și eu îl voi mărturisi pe el înaintea Tatălui meu, carele este în ceri. Să mărturisi, că noi credem, că papa dela Roma e capul Bisericii, e următorul sfântului Petru, care după ce a fost episcop aici în Roma 25 de ani, în anul 67 după născerea Măntuitorului la 29 Iunie, a fost răstignit cu capul în jos.

Noi Români cu atâta trebuie să fim mai făloși, când credem în Papa, că este capul bisericii, cu cât cunoștem mai bine istoria neamului nostru. Căci grele zile au trăit străbunii noștri! Unui episcop românesc i-au dat să boteze un câne principele Ardealului; preoții noștri nu erau recunoscuți de omeni cu carte și nobili, cum erau recunoscuți și cinstiți preoții Ungurilor și a Sașilor, ci trebuiau să lucre în brazda domnilor până le mai săreau ochii, și mult aveau să sufere. Ei trebuiau să porțe pe umere pe vlădicii cal-

vinilor, cari ne stricaseră legea, credința și posturile. Pe când stam așa de rău, ne-a dat Dumnezeu un gând bun și ne-am unit cu mama Roma, cu carea am fost uniți când ne-a adus Traian nu numai în sânge ci și în religiune, — dar hoții de Greci și mișei de Bulgari ne-au făcut să ne rupem.

Dacă ne-am unit, multe bunătăți am căpătat, căci vlădicii noștri numai erau batjocoriți, legile țării ne apărau credința, preoții noștri erau socotiți de nobili, și am început a avea și noi omeni deștepți și cu carte, de cari până ce nu ne-am unit, sau mai bine zis, reunit cu străbuna Romă, nu aveam. Căci până atunci, cei ce umblau cu nădragi erau Unguri, și de aceea poporul nostru nici azi nu-i place de cei ce umblă cu nădragi, căci i-a rămas încă în minte vremea, pe când acestia toți erau pentru el străini, și nu se aștepta dela ei decât numai la rele.

După ce ne-am unit, tinerii deștepți au fost trimiși la Roma, Viena, Pesta, unde învățau să fie omeni cu carte, să cunoască trecutul neamului nostru, și venind acasă își dau totă silința să lumineze poporul, să-i îmbunătățească starea lui. Căpătam și noi dela Dumnezeu omenii mari, ca episcopul Ioan Giurgiu Patachi, care era în stare să-și verse sângele în ori-ce clipă pentru religiunea și neamul său. Ne câștigăm omeni învățați, ca Șincai, care după ce a învățat istoria neamului nostru din scrisorile, ce le-a găsit în Roma și în Viena, arată dela ce felii de omeni mari ne tragem noi Români, prin câte necasuri am trecut, cum eram de asupriți.

Blajul își ridică școlile celea minunate, cari sunt podoba și fala neamului Românesc. Aici se cresc tineri cari apoi ca nesce adevărați apostoli merg la Brașov, la Năsăud, la Beiuș și în alte părți și răvarsă lumină peste toți Români din Ardeal, Bănat și Țara Ungurească. Ba alții văzând, că frații din România cum stau de rău, își iau băta în mână, trec în România și Bucovina, și deșteaptă din somn pe frații, cari erau năpădiți de Greci și de Ruși, și nu numai că nu erau făloși că sunt nepoți de ai Românilor, dar își schimșiau numele, ea să nu fie cunoscuți, că sunt Români. Mai bine învățau alte limbi, decât limba românească. România totde-auna are să fie recunoscută Românilor uniți, căci după cum zice un mare istoric de al nostru, să nu fi fost unirea cu Roma, noi n'am fi mai deștepți decât Bulgarii și Sârbi. Și apoi vedem, că ce omeni cu cap și de „omenie“ (?) sunt aceștia.

Cu Papa ne-am unit noi, cu acela care șede în Vatican. De aceea iubite nepoțe mai înainte de ce te-aș fi condus în Vatican, am aflat de bine să-ți arăt, ce însemnatate are pentru noi Români Vaticanul. Am voit să stîrnesc în tine simțăminte de mulțămintă pentru bunătățile ce ni-le-a adus nouă Românilor unirea cu Papa dela Roma, și tot-odată fală, că noi prin unirea acesta am ajuns să fim un popor cult, deștept, înaintat.

Acum te voi conduce prin Vatican, după-ce îl cunoști mai bine, și-l iubești mai mult.

La revedere!

Unchiul Iob.

acésta urmărește idealul de a înființa în mijlocul poporului român din patrie teatrul național; pârghia, care ridică cultura națională a popoarelor. E sublim idealul acesta, pentru că farmecul teatrului național va fi pentru noi o nouă și puternică armă pentru întărirea iubirii de neam și a credinței tari în viitorul poporului român.

Nu insistăm mai deapropo asupra istoricului societății pentru teatrul român, nici asupra scopului cel urmărește, căci acestea binecunoscute trebuie să fie fie-cărui român de bine, căruia i zace la inimă cultura și înaintarea neamului; ci ne mărginim numai a apela cu totă căldura la frații români din apropiere, și din depărtare, invitându-i cu dragoste frățască să alerge la adunarea amintită, cu atât mai vârtos, că participarea la adunările generale ale societății este busola interesului cel nutrit pentru societate. Datorî suntem cu toții a sprigini această societate pentru că a noastră este, deșteptarea și înaintarea noastră o urmăresc și pentru ca cât mai îngrabă să se pōtă realiza dorința noastră ferbinte, și a înaintașilor noștri, — *înființarea și deschiderea teatrului național.*

Din prilejul adunării acesteia la Sebes vor fi serbări mari, ca și la Baia-mare. In 27 Aug. va fi sara de cunoștință. In 28 ședința I., sara concert și producțiune teatrală. In 29 Aug. va fi ședința II., și banchet. In 30 excursiune în munții Sebeșului.

Rogă-te și lucră!

— Continuare. —

Din clipita acésta munca a purtat pecetea osândirii dumnezești. A fost împreună cu osteneală, sudore, suferință și, ori ce silințe a pus omul, îndreptare n'a mai putut face. Lucrul, osteneala și sudorea trecură așa de mult în sângele omului, cât îmbogățirea fără osteneală nici când n'a fost socotită de un preț cu averea, agonisită prin muncă cinstită.

Sumeția a născut cel dintâiu păcat, pisma a ucis pe cel dintâiu frate. Aceste două păcate formează și în nevoile sociale de azi spiritul acela blăstemat, care nu lasă societatea omenească să se liniștească.

Omul, lăsat de sine, după păcat, și-a început munca chinuitoare cu mintea slăbită și voința stricată. Lungă și colțurōsă cale avea înaintea sa — după Scriptură 4 mii de ani. — Lucrat'a, ostenit'a, cuprins'a pământul și l'a cultivat, făcând bunăstare prin sirguința și răbdarea sa. Cu mintea înălțatu-s'a până la stele și s'a scoborit în rânza pământului, a cercetat, a esaminat, a căutat dreptatea perdută și liniștea sufletească, raiul pământesc, cel perdut. Dar în ciuda tuturor ostenelelor a rămas pentru tot-deauna umbră lângă lumină, păcat lângă virtute, sărăcie lângă avuție, sclav lângă „domn.“ N'a fost putere să răstorne rânduiala acésta. Mână 'n mână cu munca a mers și suferința, amărind traiul pământesc al omului.

Dar blăstēm e munca? Nu.

Când împărăția Romană era mai destrăbălată și poporul gemea în cea mai neagră lipsă, a resunat deasupra Vifleimului innul āngeresc: „*Mărire intru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între omenii bunăi vōire.*“ (Luca II. 14.). Și s'a început prin cuvintele aceste *rēscumpărarea neamului omeneș.*

A încetat se mai fie munca blăstēm.

Suferințele, împreunate cu ea, ca o urmare a păcatului, n'au încetat — ce e drept — pentru-că omul, până-i om, tot-deauna va suferi, dar munca s'a nobilitat prin Cel ce cu tōte-că era Fiul lui Dumnezeu și însuși Dumnezeu adevērat, totuși era ținut de câtră omenii fiu al unui teslar: „*Au nu este el fiul teslarului? Au nu se numește mama lui Maria? Și frații lui Iacob și Ioan, Simon și Iuda?*“ ziceau omenii.

Domnul nostru Isus Christos însuși lucra: „*Tatăl meu pururea lucrează și eu lucrez.*“ (S. Evang. Ioan V. 17). Sfinții Apostoli au fost niște pescari sermani. S. Pavel trăia din facerea corturilor și cu fală zicea: „*Argintul și aurul sau haina nimēruia nu am poftit, pe cum și voi știți; pentru-că mâinile aceste au agonisit, de ce aveam lipsă eu și ai mei.*“ (Fapt. Ap. XX. 33., 34).

Așadar nu e rușine a munci. După vederile creștinilor tot, ce este, e alui Dumnezeu. „*A tale sunt cerurile și al tēu este pământul.*“ (Psalm 88., 12.).

Cea ce noi numim *drept de proprietate*, e numai drept cedat. Și acesta e sfint numai dacă păstrează legătura cu Dumnezeu. Dreptul omului de proprietate e numai folosință, ce a dat'o Dzeu, ca preț al muncii și sirguinței, ca să se susție pe sine, copii și familia și să ajute pe deapropo.

Bunurile pământesti se pot folosi numai spre scopurile rinduite de câtră Dumnezeu. Pentru cea a zis Mântuitorul nostru: „*Adevēr zic vōuē, ce ați făcut unuia dintru acești mici, mie m'afți făcut.*“ (Mat. 25. 40.).

Așa dar Dumnezeu își cere partea întrecătoare din folosință, spre a-o da celui lipsit.

Iacă! asta e datorința celor avuți.

Pe temelul acesta, pe temelul iubirii și ajutorului imprumutat s'a început clădirea creștină socială. Iar acésta, pe cum zice S-tul Părinte *Papa Leo XIII.*, — a făcut, ca omenirea și singuraticii, să fie mulțamiți cu îngrijirea dumnezească, se nutrească în ei nădejdea singură a ajutorului de sus, prin ce s'au născut virtuțile puterii, a *cumpătării* și statorniciei, din cari iarăși au isvorit *liniștea sufletească și facerea de bine.* Encyc. Arcana Div. Provid. 1880.).

Creștinismul pe basa asta a clădit societatea de azi omenescă.

— Va urma. — **Eremitul.**

DE PESTE SEPTĒMĀNĂ.

Dela Roma.

Papa Leo XIII. a fost înmormintat cu mare pompă, Sâmbătă sara, in 25 Iulie, in biserica s-tului Petru. Peste un an va fi mutat de acolo in altă biserică, unde i-se va face monument, după cum a lăsat in testament.

Jalea se arată pretutindena in lume. In biserica noastră toți episcopii au dat porunci să se facă liturgie cu parastas pentru Sfinția Sa. Ast-fel de liturgie s'a slugit in Cluj Marți, in 28 Iulie; din acest trist prilej iconostasul și amvonul bisericii a fost îmbrăcat frumos in negru.

Alegerea noului Papă se va face in 2—3 August n.

— **Crucea**, pe care Papa Leon XIII. a dărut'o episcopului *Dr. Hossu*, — și despre care am scris in nrul trecut — a sosit zilele acesteia, după mōrtea Papei, la Blaj. E de tōtă frumșea. Lucrată in stil bizantin, și împodobită cu mărgăritare și petri scumpe, acest frumos dar' pe lângă farmecul ce-l are ca venit dela Papa Leo, mai e și alt-fel de mare preț.

— **Sfințirea Episcopului** Lugoșului *Dr. Hossu*, care s'a tot amānat de câte-va ori, se va face, cum se vede, numai la sfirșitul lui August, pōte la „S. Mariă“ (28 Aug.). E curios că tōte foile ungurești au publicat rapōrte despre sfințirea noului episcop ca și când s'ar fi întimplat in 26 I. c. și tōte vestesc, că instalarea la Lugoș se va face in 2 Aug. n. ceea ce nu e adevērat și mai dovedește odată cât de rēu sunt informate ziarele maghiare despre noi.

— **„Opinca și Vlādica“.** Icona frumōsă, ce am dat in numărul 16 al foii noastre, *Episcopul Radu între părintii săi* s'a tipărit și deosebi pe hārtie frumōsă și se pōte cumpără cu 20 fil. exemplarul.

— **Revs. D. Ioan Boros**, canonic in Lugoș, a fost numit din 3 Iulie n. prelat papal, — spune „Drapelul“.

— **In Lugoș** se va deschide un internat de fete, pentru elevele cari vor cerceta șcōla gr. or. romānă. Taxa 28 cor. pe lună.

— **In Dej** s'a sfințit biserica cea nouă gr. cat. in ziua de Sān-Petru. După cum cetim in foia ung. din Gherla, sfințirea a sevrișit'o însuși episcopul *Dr. Ioan Szabó*, care a sosit acolo insoțit de canonicii Al. Bene, Georgiu, Ivașcu, Dr. Domide, și de secretarul Pordea și profes., Dr. Al. Gheție. Episcopul a ținut poporului predică despre iubire și bunăînțelegere. După s. liturgie a primit deputațiunile, cari l'au salutată, și între cari au fost și frații de religiunea gr. or. sub conducerea protopopului Herman. La banchet au fost 120 persoane. Episcopul a toastat pentru Papa, pentru M. Sa și pentru reprezentantul guvernului. Răspunzind fișpanul *Désy Zoltán*, a ținut un toast politic și care ar fi zis și următoarele:

„După limba mamei *cea mai plăcută limbă imi este cea romānescă*, pe care o vorbesc, și-mi pare rēu că nu-i cunosc și literatura. Intre Romāni m'am petrecut viața și am învețat a cinsti pe Romāni. Sūnt prietenul frației între popōre și doresc ridicarea morală și sufletescă a Romānilor, spre binele țerii. *Mi pare bine când vōd că Romāniți își iubesc neamul.* Nouē nu ne trebuie renegați. Suntem frați fără deosebire de neam și de lege.

Dacă e adevērat că in așa fel a vorbit fișpanul Dobăcei el rămāne un corb alb între ceialalți fișpani din țară. — Din „Revista Bistriței“ aflăm, că la toastul d-lui *Désy* a răspuns d-l *Dr. G. Tripon*, advocat in Bistrița, care a zis:

E bine, dacă bărbat luminat de caracter și de poziție, ca d-l comite suprem, bărbatul de încredere chiar și al guvernului, să pune pe punctul de vedere creștin și do-rește a propaga iubirea deapropoelui, și frățietate între omenii și între popōre. Lucru potrivit cu festivitatea religioasă a zilei, și potrivit cu raporturile derangiate a vieții noastre publice de astăzi. Zice, că in adevēr e fericit poporul cu credință, căci și sērac devine jertfitor, ridică biserici, și se aliază, cu cea mai mare putere a lumii: *Cu Dumnezeu. Nu este iubire de patrie, fără iubirea de Dumnezeu.* Iubirea deapropoelui, a patriei, și frățietatea e altcum in strinsă legătură cu dreptatea. *Dreptatea și frățietatea* trebuie se fie ținte sublime pentru omenii, și pentru popōre, și nici nu e prea greu de a-le găsi, căci sunt ținte naturale. Nici o țară nu a creat un popōr, sau popōre. *Ele sau ivit ca creațiunile lui Dumnezeu;* nu se mire nime, dacă fiecare popōr vrea să trăiască ca popōr deosebit, și așteptă sprijin, sau cel puțin cruțare dela ceialalți. Inclină pentru aceste două ideale sfințe: *credință, frățietate.*

Urmează apoi mai multe toaste. *Dr. Keresztes* a rostit la adresa d-lui protopop I. Welle, care

are partea leului in jertfa materială, și grija purtată 29 ani, pentru ridicarea bisericii. Sara a fost *petrecere populară*, la care au luat parte mult popōr, cu multă însuflețire.

— **Idea unui congres al preoților gr. catolici** cum am scris in nrul trecut a fost primită cu însuflețire in unele părți. Din tractul Dergei ni-se scrie, că preoțimea e de părere ca congresul să se convoce in Cluj, cât mai curind. Noi așteptăm să auzim mai multe păreri. Ziarele noastre credem că ar primi bucuros articoli despre chestiunea acésta.

— **In Agheș** s'a ținut Dumineca trecută, 26 I. c. adunarea desp. Cluj al „Asociațiunei.“ A fost slab cercetată, dar' totuși ziua aceea a fost o mare sērbătoare pentru poporul nostru din acésta puternică comună. La 8 ore au sosit membrii comitetului central din Cluj. La gară au fost întâmpinați de popōr și inteligenți din jur, și salutați de preotul I. Mihalca. La salutarea a răspuns directorul desp. Dr. G. Ilea. Sosind oșpeții din Cluj la casa parochială, îndată s'a început s. liturgie, celebrată de protopopul Clujului și preotul din localitate. După evanghelie a predicat, despre binecuvintările culturai și contra orbiei sufletești p. St. Roșianu, capelanul Clujului. La sfirșitul s-tei liturgii d-l protopop Dr. Dăianu a instalat pe d-l I. Mihalca in oficiul său de *paroch*, arētând denumirea acésta ca o resplătă a preotului harnic și ca o cinste harnicului său popōr. S'a deschis apoi adunarea desp. in biserica, printr'o cuvintare potrivită a președintelui Dr. Ilea. După'acea d-l Dr. Morariu, a cetit raportul comitetului, iar' d-l Stef. Roșian a arētat starea cassei. Nici unul n'a putut arēta lucruri de deosebită însemnătate, dar' totuși se constată că in decursul anului comitetul a înființat două agenturi, in Feneș-sās. și Cojocna. Membrii au fost: 3 fund. 4 pe viață, 31 ord. 44 ajutători. S'au mai înscris 1 m. ord. și 18 ajut. și s'au încassat 95 cor. După-ce inv. *D. Zach* a ținut o conferință liberă pentru țerani, Dr. *S. Tămaș*, referentul comisiunei pentru cercetarea rapōrtelor, arētând in cuvinte populare scopul Asociațiunei a insistat ca comitetul se nисуască a împlini însărcinarea ce i-se dase de mai înainte, de a face prelegeri populare prin sate și petreceri in folosul „Asociațiunei.“ — S'a hotărât a se înființa 2 biblioteci ambulante. — Dacă adunarea n'a răspuns așteptărilor, a fost mai mângăitor tabloul mesei comune, ce s'a întins in sala șcōlei celei mari. Aci au șezut alături domni și dame de oraș cu țerani și țerance fruntașe din sat și au petrecut câte-va clipe înălțătoare, între cuvintări frumōse și cântece naționale. Erau de față și 3 Moși din mare depărtare veniți anume, cari au ridicat mult sērbarea. Toaste au spus: Dr. Ilea, pentru parochul I. Mihalca, a cărui ospitalitate au gustat'o toți oșpeții; p. Mihalca pentru Dr. Ilea, ca direct. al despărțămintului. A vorbit pentru popōr Dr. Tămaș, adv. in Hida, învētătorul Zah, popular, preotul Lehene din Arghiș p. Moși. Inv. pens. Monăstirean închinând pentru șeful tractului, d. Dr. Dăianu a rostit un avintat și pōtrunzător cuvint pentru popōr. A mai vorbit Dr. Morariu, pentru primariul comunei, d. Oprea care a toastat pentru d-na Mihalca. După „banchet“ a urmat petrecere populară, in decursul căreia s'a jucat frumos și „Rōta“, noul și interesantul joc, plāsmuit de țeranii noștri din aceste părți, care a și fost descris intr'un număr al „Rēvașului“.

— **„Cartea Romānului“** se va numi un nou cālindar pe 1904, ce va eși in Șimleul-Sēlagiului, din noua tipografie „Victoria“ ce s'a înființat acolo.

— **In Chinitelnicul de Cāmpie** va fi petrecere de vară la 2 Aug. n. in folosul noiei biserici ce se va zidi. Incep-tul la 7 ore sara.

— **Din Selsig** (Sēlagiu) ni-se vestește logodna d-lui *George Pitic*, oficiant de stat la monopolul tutunului din Budapesta cu d-șora *Agata Tohātan*, fca adoptivă a d-lui Stefan Tohātan, proprietar acolo.

— **Din Rebrišōra** ni-se vestește, că in 25 Iulie n. a încetat din viață d-na *Aurelia Dr. Chitul* nāsc. *Precup*, tinera soție a medicului cercual Dr. Iulian Chitul. Inmormintarea repositatei, jelită de nenumerōse rudeni, s'a făcut in 28 Iulie n.

† **Emanuil Ciuntuleac** archimandrit, prior al sf. monastiri din Suceava, comandor al ordinului Corōnei Romaniei, deputat in dieta Bucovinei, cive onorar al orașului Suceava, membru al mai multor societăți culturale etc., după un mōrb seurt a răpusat in Demnul la Cernăuți in 3 (16) Iulie a. e. la 7 ore deminēta in etate de 57 ani.

Posta Redacțiunei.

Paris. Am primit și îndreptări. Se va publica, pōte in nrul viitor. — **Alibunari.** Nu putem publica notița Diale la adresa acelei foi scandalōse, care a publicat o astfel de știre personală in nr. 127. Ar fi să dăm scandalului o mai lăbită întindere. Dar infierăm procedura acésta, nu neobicinuită la acci ziaristi „naționali“ cari prin astfel de publicațiuni au mānat și mai mână apa pe mōra socialiștilor, subminând vaza aceluia cler inaintea căruia totemai se girază drept apertor. O încrestăm și asta și trecem. — **Edam** Se va publica, dar cerem răbdare, că avem alt material de acest fel, incept. — **L. in G. Dorința** Diale nu se pōte publica. Vom comunica-o inșe, la un prilej dat, la locul cuvenit. — **D-lui M. Ș. in S.** (Maramureș) Rugările p. masa studenților sunt a se adresa la direcțiunea *Economului.* Se va publica concurs la 12 locuri. Numai atâtea sunt până acum.

Moldovanu Basil
del rekereto

„THE STANDARD“

— fundată în anul 1825. —

Efectuește
asigurări de viață
pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Incaso anual
Coroane: **32.000.000.—**

Dividende solvite
Coroane: **170.000.000.—**

Avere proprie
Coroane: **260.000.000.—**

Despăgubiri de viață
Coroane: **520.000.000.—**

Agentura generală pentru
Transilvania:
Cluj, strada Ferencz-József nr. 17.
Filială pentru Ungaria:
**Budapesta, strada Kossuth-Lajos
nr. 4. în palatul Standard.
(Casa proprie).**
Centrala generală:
Edimburg (Anglia.) 17, 7.

Scrierile mai noută ale Doctorului Bunea:

1. „Discursuri, Autonomia bi-
sericască, Diverse,” volum 8° de
534 pag. Prețul 5 corone.

2. **Episcopii Petru Paul Aron și
Dionisiu Novacoviciu**, sau istoria
Românilor Transilvăneni de la
1751—1764. Volum 8° 517 pag.
Prețul 4 cor. 50 fil.

3. **Vechile Episcopii Românești,
a Vadului Geoagiului, Silvașului și
Belgradului.** Volum 8° de 160 pag.
Prețul 2 cor 50 fil.

Se pot procura și dela

Administrația „Răvașului“
Cluj, Jókai-utca 6.

(La comanda din afară este
a-se adauge pe lângă preț și taxa
de porto postal).

Un însemnat procent din pre-
țul cărților e destinat pentru
biserica cea nouă
din Cluj.

Wilhelm Ignác

ingenier

Budapesta, VIII. Kender-u. 8.

Primește ori ce fel de
măsurare de pământ,
mappare,
aranjare de posesiune.

După acord marchează linia
căii ferate normale ori
inguste.

Prețuește moșii, esoperează
și valorează patente, pre
lângă onorar echitabil.

Ofertele sunt a se trimite
la adresa de mai sus.

„ECONOMUL“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚIUNI

Centrală în Cluj (casa proprie)
strada Vesselényi-Miklós-utca 26.

Filială în Gherla (Szamosújvár)
strada Alsó-viz-utca n-rul 18.

Intemeiat la anul 1886.

Are Capital social in 2000 acțiuni K.	200.000.—.
„ Fonduri de rezervă	130.773.—.
„ Fonduri culturale și de binefacere „	8.900.—.
„ Depuneri spre fructificare	1.003.211.—.

Primesce depuneri spre fructificare dela privați cu
5°/₁₀-te și dela corporațiuni culturale sau filantropice
cu 5¹/₂^o/₁₀-te;

Escomptează cambii cu cel puțin două subserieri;

Dă imprumuturi pe cambii cu acoperire hipotecară
cu 7°/₁₀ și 8°/₁₀-te;

Acordă imprumuturi de Cont-curent cu acoperire de
hârtii de valoare notate la bursă cu 6°/₁₀ și 7°/₁₀-te;

Efectuește tot felul de operațiuni de bancă.

Adresa: „ECONOMUL“ Kolozsvár.

Dirrecțiunea.

5, 18—50.

AGENTURA GENERALĂ

DIN CLUJ A BĂNCEI DE ASIGURARE

„TRANSSYLVANIA“

primește și efectuește oferte de asigurare
din comitatele: Cojoena, Murės-Turda,
Turda-Arieș, Bistrița-Năsăud, Solnoc-Do-
băca, Ciuc, Sălagiu, Sătmár, Bihor, Ma-
ramureș.

Asigură mai ieftin contra focului și
explosiunii ori ce fel de edificii, mă-
rfuri, mobile, vite și produse etc.

Asupra vieții omului

face asigurări în toate modurile obișnuite,
anume: capitale pentru casuri de morțe,
pe viață, de zestre, rente etc.

ASIGURĂRI POPORALE fără cerce-
tare medi-
cală până la 1200 corone.

Asigurări pe cheltuielile înmormintării, contra
grindinei, sămănături de tot felul, nutrețuri etc.

„TRANSSYLVANIA“

a fost întemeiată la anul 1868 și de atunci
în decurs de 34 ani a plătit despăgubiri
pentru foc de K. 3.042,619-84 fil., iar
pentru capitale asigurate pe viață Kor.
2.992,162-98 fil. Suma asigurărilor contra
focului e de K. 112 milioane. Suma asi-
gurărilor pe viață e de K. 10-2 milioane.

Oferte și ori ce îndrumări se pot primi în limba
românească și în toate limbile din țară de la

Agentura generală a băncii

„Transsylvania“

Cluj, piața „Emke-ter“ Nr. 16.

precum și de la agenturile locale și cerceule din
comunele mai mari.

10, 17—40

Prolog.

Adaugem la nrul 18 al „Răvaşului“ un supliment pentru ca se putem face o mică revistă asupra situaţiei noastre politice.

Nu era la începutul acestei foi în programul nostru politica, propriu zisă; de aceea ne-am şi ferit de ea până acum: totuşi ne-am asigurat dintru început libertatea cuvântului, şi acum ne vedem nevoiţi să face us de ea. În scurtă vreme atâtea s'au petrecut, şi aşa întorseturi au eşit la iveală, încât nu ne mai mirăm, dacă cetitorii noştri pretind să ne pronunţăm şi asupra situaţiei politice din sinul partidului naţional român. Cedăm acestei legitime cereri, recunoscând necesitatea unei lămuriri, la care vom să contribuim, şi luăm şi noi cuvântul. Nu de alta, ci ca nu cumva tăcând şi mai departe, să cădem şi noi în bănuiala, ce planază asupra multora, că am fi complici ai acelor, cari au o pornit spre povârniş, şi cari cu zél vrednic de cauze mai bune, se nisuiesc a prezenta situaţia în așa fel, ca și când toți Românii i-ar aproba.

Estă rostul acestei mică reviste lunare pe care o începem acum și vom continua-o până când vom socoti-o de lipsă.

Situație falsă.

Se face la noi mare risipă de vorbă în jurul pasivității și activității; mai ales în timpul din urmă. Câți-va ani înainte cine pleda pentru activitate nu mai era socotit Român bun, era ipso facto compromis. Astăzi nu mai e așa. De când cu criza Tribunei, și mai ales de când s'a ficsat la Arad contra-punctul Tribunei, adeca așa numita Trib. Poporului, s'a pus pre tapet chestiunea activității.

Curios, dar caracteristic, că însa-și criza Tribunei — ca să numim astfel criza ivită în comitetul național îndată după procesul Memorandului — avea la rădăcină chestia activității. Vechii Tribuniști bănuiau comitetul național, anumit pe Dr. Rațiu, că vrea să abandoneze pasivitatea, pe Dr. Rațiu, care era cel mai convins și tipic reprezentant al pasivității! N'a trecut mult timp și iată că apărătorii nechemăți ai pasivității, s'au prefăcut fără nici un prilej, în dușmanii pasivității, și propovăduitorii activității.

La început mai ascuns, mai învăluit, pe urmă din ce în ce mai pe față, mai fără perdea, antagoniștii comitetului național s'au făcut vestitorii activității.

Totă lucrarea și mișcarea lor — care altfel se reducea la articoli de ziare — a rămas fără mult echou, dată fiind poziția lor, suspectă, în sinul Românilor. Bănuiala, care învăluia ca o negură rece figurile noilor activiști de azi răsăriți din pasiviști infocați de eră, a făcut ca totă efortarea lor să rămână în cercul mai restrins al „amicilor“ lor din Arad și jur, și a inspirătorilor lor refugiați la București; ea n'a găsit echou de cât la acci puținii activiști de baștină, cari se găseau în Sibiu, pe lângă „Tel-Român“, sau ici colea prin țară, actualii orî foști deputați, mameluți guvernamentali.

A eşit însă la ivelă dl Dr. Aurel Muntean, avocat din Orăștie, care dornic de gloria colegului său dela Făgăraș, Dr. Șerban de Voila, a întemeiat „Activitatea“, și pledând pe față pentru participare la alegeri — a încercat în mai multe rânduri, ca să fie deputat și a picat tot-dea-una cu „glorie de plină.“ Nici d. Muntean n'a avut mult succes în tendința de a împretini pe Români cu dieta din Budapesta și cu lupta parlamentară ungrăscă, — pentru că pe lângă particularitățile sale, cari l'au izolat în mijlocul Românilor — avea afinătate politică mai mult cu acei vechi activiști guvernamentali, cari singuri mai mult au făcut să se compromită idea activității între Români, decât toți contrarii ei.

A trebuit să vină tinerimea, mult laudată noastră tinerime, „speranța și viitorul“ națiunii, care să facă pe Români accesibili unui curent, ce însemnă resignare, și abdicare, și să împace pe ómenii cu ideea că nu tot cel ce e activist ar fi și rău Român, suspect Român. Cea ce nu se prea vede în istoria popórelor, sa întâmplat la noi, că

adecă tinerimea s'a făcut organul unor idei oportuniste, pe cari bătrânii, moștenitori ai adevăratelor idei ale generațiunii tinere dela 48, nu le-au putut îndrăgi până la mórte.

Sub aspect național, cu devise de progres, și cu aparat tineresc, s'a pornit tot la Orăștie „Libertatea“ ca organ al unui grup de tineri, și ceea ce n'a putut face „Activitatea“ lui Dr. Muntean a făcut-o „Libertatea“ lui Dr. Vlad: a injugat opinia publică românească la carul activității parlamentare. Și au trăsărit atunci de bucurie toți amicii șiriani și arădani, goldișiști și mangriști, și sau ridicat radioși în fața lumii „Telegrașiști“ dela Sibiu, și s'a pornit „hora activității“, în care cele mai eterogene și mai dușmănite elemente s'au înfrățit la un joc macabru.

N'am avé nimic în contra, dacă comedia nu s'ar petrece pe socoteala națiunii întregi, dacă n'ar fi vorbă aci de cinstea trecutului nostru politic și de moralitatea politică a întreg poporului românesc din această țară.

Nu e nici un rău dacă azi se pôte discuta pasivitatea și activitatea fără pericol de a fi cine-va timbrat și înfierat; vorba e însă, că cu metoda acesta am ajuns acolo, încât astăzi nu mai e vorbă de activitate și pasivitate, ci de chestiunea de „a fi sau a nu fi“ a partidului național român. Activitatea și „pasivitatea“ e acum numai un paravan, după cari se petrec acte contrare moralității politice, deserțiuni, abandonări de principii, inconsecvențe grave, stricăcioase pentru o întrégă generație, ce se ridică.

Se aruncă în fața mulțimei cuvinte despre activitate și pasivitate, de fapt însă se aruncă cu tină asupra trecutului nostru, asupra caracterului nostru ca popor, asupra bărbăției noastre naționale; se aruncă din mână, fără nici un motiv, fără nici o recompensă, fără nici o necesitate, arma cea mai puternică a noastră, care a format caracteristica atitudinii noastre în decurs de peste 3 decenii. Mai mult, se aruncă dela noi, ceea ce cu nici un mijloc nu ni-s'a putut lua, organizațiunea noastră de partid, substituindu-se cu o completă anarhie.

Adevărat, că pasivitatea nu e punct de program, ci numai principiu de tactică. Dar' acest principiu de tactică e congrescut cu ființa noastră politică, este congrescut cu trecutul nostru, este nota esențială a caracterului nostru politic. E așa zicând principalul rezultat al luptei noastre, care se știe și s'a remarcat pretutindenea în lumea politică. Prin urmare nu e orî cine competent se-l schimbe, și nu e iertat să se schimbe de azi pe mâne, fără nici un motiv, și fără nici un reson.

Dar ceea ce se face e mai mult decât atât. Pentru-că sub pretextul activității, de fapt, se încalcă organizațiunea de partid, se compromite disciplina, și se deschide cale largă anarchiei și corupțiunii politice.

E destul să îndigităm la câte-va fapte, pentru a-se vedé că avem dreptate deplină.

D-l Dr. A. Vlad, care a arangiat situația ce ni-s'a creat, este membru al comitetului național, prin urmare special chemat a păzi conclusele conferințelor naționale. Și d-sa calcă pasivitatea, și rămâne mai departe în comitet, și e tolerat acolo.

D-l Dr. Vajda este de asemenea membru în comitetul național, dar' asta nu-l împedecă să se facă corteșul colegului său de comitet, la Dobra, alături cu Russu Șirianu.

D-l Dr. Vlad este dintre acei bărbați, cari au lansat în prējma alegerilor din urmă manifestul cătră alegătorii aderenți partidului național Român, pentru pasivitate, și acum, că s'a întâmplat se móră pe neașteptate deputatul Dobrei, fără nici o es-plicare serioasă, pășește candidat de deputat, încalcând în picioare nu numai hotărîrea conferinței naționale, ci și propria sa subscriere, și propria sa consecvență, — părăsind chiar și programul partidului național dela 1881 — și totuși el se mai numește și se girează, de deputat al partidului național.

Ei bine, ce va se zică asta? Este această politică, orî mai mult un joc copilăresc, pe cât de ridicol, pe atât de trist și de nenorocit, care se face în paguba ireparabilă a vieții noastre naționale.

În fața acestei situații false și plină de primejdii, e de datoria comitetului național, se facă ordine, se eserceze disciplină, și spunându-și cuvântul să repareze, cât mai e cu putință, răul urmat și din tăcerea sa neînțeleasă.

Sincer.

„Eroul“ situației.

Nu voim să facem personalități, dar în situația această falsă, nu putem să nu ne ocupăm special cu dl Dr. Aurel Vlad, care a fost prezentat ca un adevărat erou. Noi îl compătimim pentru rolul la care a ajuns.

L'am stimat, l'am iubit, și ne dore vezându-l la ce a ajuns. Alt rol speram să aibă în viață, și altă slujbă credeam că o se facă națiunii,

Dacă ne mai ocupăm de Dsa, este pentru că îl știm tiner impulsiv, impresionabil și agil. Asta îi servește ca scusă, dacă ar putea fi scusat, dar și ca mijloc de revenire, dacă va putea se mai privească odată nepreocupat în jur de sine și la sine. Că cum îi e firea nu-și caută virtutea în consecvență și stărniceie, ci în continuă agilitate, fie și mai ușor, mai puțin profundă, și mai puțin aprofundată.

De înțeles dacă dl Vlad cu firea sa, și la vîrsta sa, nu pôte avea răbdare într'o situație grea, ca această, nici nu se pôte osindi la o muncă asiduă, fără sgomot și fără glorie grabnică, pe terenele culturale, ce ne stau deschise, sau pe terenele mai înguste ale vieții publice, cari ne-au mai ramas deschise pentru a duce o luptă politică și a face o școlă cu poporul nostru. Dar trebuc să-i aducem aminte, că la înființarea foii sale Libertatea, a promis că va discuta chestiunea pasivității și activității, dar cu reseva cuvenită unui membru al partidului, care are hotărîre pozitivă în privința acesta, și se va supune directivelor ce-i va da partidul.

Ei bine unde-s discuțiunile ce le-a promis, desbaterile, argumentele, luminile? Nu le-am vedut, nu le vedem. A fost ales în comitetul național — cu tóte că bărbați serioși au protestat contra admiterii sale în comitet, nefiind nici delegat la conferințe — dar cu ce s'a arătat față cu comitetul, partidul, și organizațiunea lui? — Nu știm. Vedem însă, că hotărîrile conferințelor le-a încalcat, programul partidului l'a batjocorit ciungărindu-l și părăsindu-l ast-fel, — și rămânând cu tóte acestea în comitet, și numindu-se aderent al partidului a proclamat anarhia.

Ei bine, așa „politică“ nu înțelegem, și nu aprobăm.

Alegerea dela Dobra.

S'a făcut mult sgomot în jurul acestei alegeri; cu treabă și fără treabă. Ce credem noi despre acest „triumf“, se pôte ști, din cele de mai nainte. Laudă alegătorilor, cari neprecedând situația, au ținut una și bună, să voteze cu al nostru. Dar conducătorii, nu știau ei, că nu se cade a cheltui bunăredința poporului spre a comite acte de grea lovitură partidului, din care fac parte, și cauzei, care vor se o servească? Abusurile acestea se vor resbuna amar, dar va fi prea târziu.

